

A majom szeme

ERIKA

Pálma néni minden karácsonykor feketébe öltözött, és napokig, egyenletes tempóban sírt. Ez egészen addig tartott, amíg Gyuri egyszer rá nem parancsolt, hogy ha az unokákat hozza ajándékozni, akkor öltözzön fel rendesen, legalább arra a pár órára. Vegyen fel valamit, ami nem gyászruha, és próbáljon meg úgy viselkedni, mint egy normális nagymama. Pálma néni megrökönyödve pislogott kivörösödött, táskás szemével, és egy időre abba hagyta a sírást. Hirtelen úgy tűnt, hogy maga is megkönnyebbül attól, hogy annyi év után végre nem kell eljátszania az összetört anyát, de a váratlanul megnyíló szerepűrt nem tudta megfelelő gesztusokkal kitölteni. Az eltelt évtizedek alatt egyszerűen rátanult erre a karácsonyi rituáléra, most pedig ott állt a kék ruhájában az ajándékozó szék mellett, és nem tudta, hogyan is viselkedjen. Nála az ajándékok nem a fa alatt vára koztak, hisz nem volt ünnepi fa, hanem az úgynevezett ajándékozó szék alá becsúsztatva. Ez egy nagy, súlyos, karfás bőrszék volt, ami még református püspök nagyapja házából maradt rá. Az ajándékozószék-funkciót a karácsonyfa utáni időkben, vagyis már jóval Öcsi halála után kapta. Családi születésnapokon vagy névnapokon ide ültették le a megajándékozottat, aki többnyire maga Pálma néni volt. Gyuri, Andrea és a gyerekek inkább csak odaálltak az ormótlan, trónszerű szék elé, sőt Andrea később már oda se volt hajlandó állni. Karácsonykor ez alá a szék alá csúsztatták be a csomagokat, innen kellett izgalmat színlelve egyenként előhúzni őket. Évek óta ugyanazok a papír ajándéktasakok ismétlődtek a körforgásban, nyomon lehetett volna követni a családi fotókon, ha valaki rászánja magát, hogy éppen Andreáék adják-e át, vagy ők kapják a csíkos, pöttyös és fenyőágas zacskóban az évi meglepetést. Egy ilyen alkalommal, amikor a még éppen csak járn tudó Emmácska unalmában bekúszott a fotel alá, hatalmas pormacskákat és hajszálakat hozott ki a ruháján. A csillámos fehér felsője csupa kosz lett, a tenyere szürkéllett a portól. Dr. Kreutzer összenézett a feleségével, akinek a tekintetéből azt lehetett kiolvasni, hogy visszafogja magát ugyan, de volna egy-két szava Pálma mamához, aki szívesen szapult a ház többi lakóját, és előszeretettel nevezte őket koszos prolinak, noha ő maga jóformán soha nem takarított. Ha igen, akkor is csak ötletszerűen, részletekben. Letörölte például az ablakpárkányt, mert vett egy új kaspót. Kirázott egy abroszt az ablakon, vagy – évente egyszer, húsvét előtt – körülmenyesen, egy bicegő falétrán egyensúlyozva leszedte a függönyöket, és kimosta őket. Utána felhívta a barátnőit és a fiát, és minden évben elmesélte, hogy majdnem leesett, az életét kockáztatta, de már készen van, visszaakasztott mindent. Illatosan ragyognak, jelentette be. Imádta ezt a szófordulatot, talán valami reklámban hallhatta. Ám a végén, mosogatót, kádat soha ki nem súrolta, mintha az ilyen alantas tevékenység azt sugallta volna, hogy a szaniterek még az olyan úrinőknél

is elkoszolódnak, amilyen ő. Dr. Kreutzernek, ahogy most hirtelen a lánya porci-cáktól ellepett felsőjére pillantott, eszébe jutott, hogy szerez ide egy takarítónőt. Találnia kell valakit, mert minden pohár, minden evőeszköz ragad. Legalább lesz, aki ránéz az anyjára, és esetleg akkor is odamegy, pénzért, persze, ha éppen nem veszi fel a telefont, és nem neki kell a város másik végéből iderohannia.

A rendelőben, ahol dolgozott, az egyik kollegája éppen munkát keresett egy korábbi, félig-meddig gyógyult betegének, aki már kikerült az ellátásból, és csak időnként jelentkezett, hogy beszámoljon a világba való visszailleszkedés gyötrelmeiről. Ha éppen sikerült feltölteni a kártyáját, vagy ha segítséget kért ahhoz, hogy újra feltölthesse.

Még csak az hiányzik, hogy ideküldj nekem valami hülyét – reccsent föl Palma néni.

A téli szabadságok után Dr. Kreutzer felhívta ezt a volt kollegáját, és megkérdezte, hogy szüksége van-e még annak a gyógyult táplálkozási zavarosnak a munkára, mert ő történetesen tudna valakit, akihez eljárhatna takarítani. A kollega megörült, *végtelenül* segítőkésznek nevezte Dr. Kreutzert, és titokban reménykedett, hogy a nő ezután majd őt fogja hívogatni, ha időnként eluralkodik rajta a kétségbeesés.

A telefonban elsőre fiatalosan csengett a hangja, de az a kínos körülményesség, amellyel a napokat, napszakokat és a végleges időpontot egyeztette, Dr. Kreutzernek azt sugallta, hogy ez az asszony még nincs egészen jól. Amikor végül többszöri visszahívás és időpontmódosítás után megjelent a rendelőben, hogy a részleteket és a díjazást személyesen megbeszéljék, Dr. Kreutzer egy meggyötört bőrű, ötvenes nőt látott belépni. Ez a nő nemhogy nem látszott gyógyultnak, de azt is nehéz volt elképzelni róla, hogy megemel egy vízzel teli felmosóvödröt. Farmer nadrágot viselt, és a korához egyáltalán nem illő bomberdzsekit. A biciklit odakint hagyta, társalgás közben többször is felpattant, és idegesen kitekeredve kinézett a körfolyosóra, pedig a kerék le volt láncolva.

A nyakán megereszkedett a bőr, a karja és a keze olyan volt, mintha több számmal nagyobb, leheletfinom, sápadt bőrből készült kesztyűt húztak volna rá, és ahogy előrehajolva kipillantott az ablakon, Dr. Kreutzer látta a lötyögő nadrágot, látta, hogy gyakorlatilag nincs fenéke. Arról a részről, ahol a farpofáknak kellett volna domborodniuk, egyszerűen eltűnt a hús, csak egy horpadt, háromszög alakú terület maradt a nadrág alatt. A nő azt állította, hogy már egészen jól van, hiszen látható, bringával jár mindenhová, és ha a problémái nem is rendeződtek maradéktalanul, már közben tudja tartani őket. Kézben, mutatta, összeszorította ráncos kis öklét, amitől még majomszerűbbnek tűnt. Irányítom az életemet, szajkózta, miközben tekintete ide-oda rebbent a rendelő falain.

Ide kell járni? – kérdezte.

Dr. Kreutzer ingatta a fejét. Tárgyilagosan csak az anyja nevét és a lakás méretét említette. Nem beszélt a molyokról, az évtizedes koszról, a kád szélére tapadt zsíros üledékről és a maszatos edényekről.

Erika úgy takarított, ahogyan addig senki. Jártak már korábban is takarítónők Palma néni lakásában, de egy-két alkalom után hűvösen elköszönt tőlük. Vagy azért, mert úgy érezte, kutakodnak a dolgai között, ékszereket, értékeket keresve,

egyszóval szaglászni és lopni, vagy mert nem bírta elviselni a jelenlétüket, de egyedül mégsem merte hagyni őket. Az egyiknek állítólag átható verejtékszaga volt, mint a romlott húslevesnek, a másiknak folyton járt a szája, vagy megszállottan telefonált, a harmadik felnézett és megkérdezte, hogy minek hat égő a hatkarrú csillárba, amikor kettővel is elég világos lenne itt.

Dr. Kreutzer már jó előre próbálta felkészíteni az anyját, hogy ezúttal egy meglepően sovány, de a látszat ellenére nagy munkabírású ifjú nő jön majd. Tisztességes, igen, nem lop. Pálma néni egyáltalán nem érdekelte, hogy sovány vagy kővér a takarítónő, de amikor élőben megpillantotta, mégiscsak meglepődött, és úgy vette át Erikától a bomberdzsekijét, mintha attól tartana, hogy a nő elejti.

Erika végigtörölgette a csempezegélyeket és a képereteket is, és olyan szekrény mögötti helyekre, üregekbe férkőzött be a porszívó csövével, amelyeket legalább húsz éve nem pucolt ki senki. Megtisztította a fürdőszobai szellőző műanyag lamelláit. Kivasalta a peccétes, öreg konyharuhákat, és hümmögött, hogy be kellene őket áztatni mosás előtt. Vízkőtlenítette magát a vasalót is. Munka közben nem szólt egy árva szót sem. Nem mesélt, nem dúdolt magában, nem rádiózott fülhallgatóval, amire Pálma néni különösen allergiás volt, és nem is telefonált. Utóbb kiderült, nem is tudott volna, mert hónapok óta nem volt pénze feltölteni a mobilját, így csak a lánya hívhatta őt, amikor aggódott érte. Pálma néni felfigyelt rá, hogy milyen kislányos a tekintete, és még kávéval is megkínálta, amit azelőtt soha, egyik korábbi takarítónőjével sem tett. Igaz, nem a Zsolnay csészéből, hanem abból a szívecskésből, amelyikből kettő volt, hogy a gyerekeknek is legyen, ha jönnek. Erika elszántan, lehunyva szemmel hajtotta fel a kávé, azzal nyugtatgatva magát, hogy egy csésze kávé csak 2.7 kalória, és mindössze 0.5 gr szénhidrát van benne. Pálma néni azt hitte, talán kihűlt közben, ezért akar ilyen gyorsan túllenni rajta.

Amikor a hűtőszekrény kitakarítása került sorra, Erika végigszagolgatta Pálma néni felbontott befőttesüvegeit és gyanús tartalmú zacskóit, ellenőrizte a lejáratú időket, és aszott kis fejét csóválva megjegyezte, hogy a néni bizony nagyon egészségtelenül táplálkozik. Kihajigálta a bepenészedett sajtvéget, a fonnyadt citromot, a megráncosodott paradicsomokat és a zacskóba tapadt, rég megavasodott diópótlót.

Egy ilyen alkalommal, vagyis a szokásos takarítási napon, amikor Erika nem érkezett meg kilencre, de még fél tízre sem, Pálma néni dühösen felhívta a fiát. Hirtelen úgy érezte, ismét rászédtek. Bekövetkezett, amitől mindig is tartani lehetett, és lám, Erika eltűnt. Felszívódott, és nyilván magával vitt valami értéket. A papa régi peccétgyűrűjét, esetleg egy brossot. Pálma néni emelt hangon bizonygatta, hogy Erika biztosan ellopott valamit, és most, hogy még a bejelentett lakcímét se tudják, nehéz lesz ám elkapni. Mindig is érezte ő, hogy baj lesz, jelezték az ösztönei. Itt éreztem, mutatott a virágos pongyolán át a mellkasára, de ezt a fia nem láthatta a telefonban.

A nőt azon a reggelen tényleg nem lehetett elérni, és csak akkor vette fel a telefont, amikor Dr. Kreutzer végül egy ismeretlen, vezetékes számról hívta őt a rendelőből, már dél körül. Annyit mondott csak fáradt hangon, hogy szél van, nagyon sajnálja. Dr. Kreutzer kissé élesen azt felelte, hogy szélben azért el szoktak jutni az emberek a munkahelyükre, elvégre nem hurrikánról vagy tornádóról van szó. Nem, hagyta rá Erika, nem hurrikánról. És nem is tornádóról, sóhajtott. Dr.

Kreutzer várta a folytatást, mintha a vonal túlsó végén szuszogó nő a rendelésén ülne, és jól számított, hamarosan meg is érkezett a magyarázat. A nő, aki a nagylánya biciklijét használta, mert nem akart villamosjegyre költeni, ilyen időben egyszerűen nem tudott bringával kimenni az utcára.

Felborulok, értse már meg – magyarázta a telefonban.

Dr. Kreutzer az anyja lakására gondolt, a kárpittisztítóval újjávarázsolt fotelekre és a kimosott díszpárnahuzatokra. Felajánlotta a nőnek, hogy reggel kocsival odaviszi a budai házhoz, aztán kora délután, mielőtt láthatásra menne a gyerekeihez, haza is fuvarozza őt.

Kedden már fél nyolckor ott parkolt a szűk kis utcában. Mindig is utálta ezeket a kutyaszaros, belvárosi tömböket. Erika az egyik málló vakolatú, salétromszagú bérházban lakott. Piros sapkában és kesztyűben lépett ki a kapun, és messziről az utcán úgy nézett ki, mint valami kamaszlány. Ahogy beült az autóba, közelről láthatóvá váltak a ráncai, a szeme alatti sötét karikák.

Amikor megérkeztek, Pálma néni hangosan, Erika tekintetét kerülve közölte, hogy ő most lenéz a piacra, és megkérte a fiát, hogy addig felügyelje a munkát. Tíz perc az egész, sántikált kifelé. Erikának csak foghegyről köszönt, ahogy elhaladt mellette, aztán az ajtóból még visszaszólt, hogy ne csak a konyhaszekrény alját, hanem magát a szemetest is mossa ki, legyen már olyan kedves, mert azt *tényleg* mindig kihagyja.

Erika bólintott, aztán elvonult a fürdőszobába átöltözni. Neonszínű macskanadrágban és egy kinyúlt pólóban tért vissza. Láthatta, mennyire megrökönyödik Dr. Kreutzer, ezért gyorsan elhadarta, hogy ez a szerelés a lányáé volt, de már kinőtte.

Hajlongott, törölgetett, a székeket felpakolta az asztalra, a szőnyeget lihegve felcsavarta. A kisebbekkel az ablakhoz ment, ott rázta ki őket. Egy különös pillanatban, amikor háttal állt, kezében egy ronggyal, megint olyannak tűnt, mint egy buzgón nagytakarítást játszó lánygyerek. Dr. Kreutzer mögé lépett. Erika megérezte a közelségét, és mozdulatlaná dermedt.

Dr. Kreutzer nem akart tőle semmi különöset, csak valami apró gesztussal jelezni, hogy a betegség szemmel látható jelei ellenére is nőnek tekinti. Tízre egyébként is be kellett volna érnie a rendelésre.

Az, hogy a dologból végül az lett, ami, végül nem rajta múlt. Ügyetlenül sodródtak a folyosón, és amikor a hátsó kissozóba érve a nő levetkőzött, Dr. Kreutzernek minden képzelőerejére és rutinjára szükség volt, hogy fenntartsa az erekcióját. Az aktus után ott feküdt a múmiatestű nő mellett, aki leginkább egy végstádiumú rákbetegre, vagy, ez még visszataszítóbb volt, egy exhumált halottra hasonlított. Papírvékony, lila erekkel átszőtt bőre meggyűrődött és összeráncolódott a hajlatokban, és helyenként olyan pikkelyes, száraz redőket vetett, mintha egy különös ruha lenne, egy végső réteg, amelyet csak a kiérdemelt, ünnepi pillanatban vet majd le magáról.

Ahogy elnyúlt a heverőn, üres zacskóként lötyögő, megráncosodott melle az oldalára tapadva lógott. A bordái kirajzolódtak, a csípőcsontja szinte kibökte a bőrét. Fekvében, a falhoz szorulva Dr. Kreutzer a fonnyadt mell fölött Öcsi egykori mackójára látott, aki most is ott ült a régi helyén, és borostyánszínű üvegszemével közömbösen figyelte, ahogy idegenül, kissé zavartan pihegnek egymás mellett.

Nehéz lett volna társalogni. Dr. Kreutzer hülyén érezte magát, körülbelül úgy, mint amikor Vilmos osztályfőnökével futottak össze a nudista strandon, és Vilmos kémiajegyeiről társalogtak, miközben ő az osztályfőnök mellett álldogáló fiatal nő feltűnően egyenes, vörösés fanszörzetét bámulta. Erikának is ritkás, szögegyenes szőrzete volt. Lassan feltápáskodtak és felöltöztek. Dr. Kreutzer egyenként adogatta a ruhadarabokat a nőnek, mintha valami súlyos betegnek segítene az öltözködésben.

Tavasszal Erika mégiscsak elmaradt Pálma nénitől. Egyszer telefonált, hogy lázas, utána meg arra hivatkozott, hogy azért nem jön, mert el kellett adniuk a biciklit. Idővel aztán már nem is jelentkezett, teljesen felszívódott.

